

VIŠI PRIVREDNI SUD HRVATSKE

Presuda broj: Pž-844/85

od 11. XI 1985.

Vijeće: Kosta Manojlović, Mr Pave Dević, Prof. dr Velimir Filipović

PRIJEVOZ NAFTE - ODGOVORNOST BRODARA ZA MANJAK TERETA

Okolnost da je na temelju brodarskog ugovora na vrijeme brodar obavezan uputiti zapovjednika da zatraži "Ullage report" s odgovarajućim podacima o tonama tereta, te pismeno protestira krcatelju za bilo koju razliku koja se pojavi između podataka u "Ullage report" i količinama navedenim u teretnici, upućuje na zaključak da brodar nije odgovoran za razliku koja se pojavi između podataka o količinama navedenim u teretnici i mjerenjima izvršenim na obalnim tankovima - Kod obračuna manjka tereta uobičajeni transportni kalo od 0,5% se uzima u obzir samo u odnosu na količinu tereta koju je brodar stvarno preuzeo na prijevoz, a ne na veću količinu koja je navedenu u teretnici i kojoj brodar nije prigovorio

U sporu u kojem tužitelj, na temelju cesije primatelja tereta po teretnicama, zahtijeva od tuženog brodara da mu naknadi štetu za manjak tereta (sirove nafte) prevoženog tuženikovim brodom "Slaviša Vajner", i to u parnici koja je pokrenuta kod prvostepenog suda pod brojem P-56/78 u iznosu od dinara 298.351,36 kao protuvrijednost obračunatog manjka od 171.065,50 kg nafte koju je tuženik prevezio na relaciji Al Bakar (Irak) - Constanza prema teretnici od 23. VII 1977, a u parnici koja je pokrenuta pod brojem P-515/79 u iznosu od dinara 524.293,15 kao protuvrijednost obračunatog manjka od 278.048 kg nafte i plaćenog dijela vozarine za taj dio tereta koji je prevožen na relaciji Cenal - Constanza prema teretnici od 28. III 1978, Okružni privredni sud je, nakon izvršenog spajanja parnica, presudom broj P-56/78 od 18.XII 1984. u cijelosti prihvatio

tužbeni zahtjev i tuženiku naložio da tužitelju plati iznos od dinara 298.351,35 s 8% kamata od 12.I 1978. do isplate (toč. I izreke), i dinara 524.293,15 s 8% kamata od 11.IV 1979. do isplate (toč. II izreke) i naknadi parnični trošak u iznosu od dinara 6.545 (toč. III izreke).

Utvrdivši nespornim da je tuženik brodom "Slaviša Vajner" preuzeo na prijevoz po teretnici od 24.VII 1977. sirovu naftu u količini od 57.811,500 kg, a po teretnici od 28.III 1978. količinu od 60,595.099 kg, da je uobičajeni transportni kalo 0,5%, te da se na sporni odnos primjenjuju odredbe jugoslavenskog prava i to Zakona o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova (Službeni list FNRJ 29/59 i SFRJ 20/69 - u nastavku tekstu ZUIPB) na odnos zasnovan na teretnici izdanoj 23. VII 1977, odnosno brodarskom ugovoru na putovanje od 29. IV 1977, te Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi (Službeni list SFRJ 22/77 - u nastavku teksta-ZPUP), na odnos zasnovan na teretnici izdanoj 28.III 1978. odnosno brodarskom ugovoru na putovanje od 10.III 1978, prvostepeni sud je, nakon dokaza uvidom u isprave priloženih u spisu i izvedenog vještačenja, zauzeo stajalište da je primatelj pravovremeno i uredno stavio tuženom brodaru prigovor za manjak tereta (nafte) na odredištu u luci Constanza i to u količini od 460.123 kg dopisom od 9.VII 1978. (teretnica od 23. VII 1977) i u količini od 581.023 kg dopisom od 2. IV 1978. (teretnica od 28. III 1978) i da je tuženi brodar u osnovi odgovoran da tužitelju naknadi štetu u protuvrijednosti nastalog manjka umanjenog za 0,5% uobičajenog transportnog kala, kako je posebno obračunato prilikom određivanja visine tužbenih zahtjeva, kod činjenice da nije dokazao da je primatelju na odredištu predao količinu tereta navedenu u tereticama.

Prvostepeni sud je pri tome prihvatio tvrdnju tužitelja da se kod obračuna manjka sirove nafte trebaju uzeti u obzir podaci dobiveni mjerenjima količine nafte u obalnim tankovima u luci ukrcaja a ne u brodskim tankovima na temelju tzv. "Ullage reporta".

Protiv ove presude, tuženik je podnio žalbu i presudu pobija zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se preinači i tužitelj odbije s tužbenim zahtjevom, a podredno da se ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U žalbi navodi da je

pogrešno stajalište prvostepenog suda zasnovano na mišljenju vještaka prema kojem je "uobičajeno da se u otpremi i prijevozu sirove nafte vrši obračunavanje količine na temelju mjera ustanovljenih suhozemnih rezervoarima" kod opće poznate činjenice da su obalne mjere, naročito kod iskrcaja, vrlo neprecizne, da ne postoji način potpuno točnog mjerenja pa su odstupanja neminovna, da posjedovanje potvrde da su u oba putovanja nakon iskrcaja tereta u odredišnoj luci brodski tankovi bili potpuno ispražnjeni, znači da je brodar predao na odredištu sav teret kojeg je primio na prijevoz i slijedom toga da nije odgovoran da tužitelju naknadi štetu, a podredno da iz "Ullage reporta" proizlazi da je manjak predanog tereta na odredištu u granicama transportnog kala od 0,5%. Nadalje je dodao da je općenito prihvaćeno da kod prijevoza tekućih tereta brodar odgovara od trenutka kada teret prođe spoj broskog i obalnog cjevovoda u luci iskrcaja.

Odgovor na žalbu nije podnesen.

Žalba tuženika je djelomično osnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga iz čl. 365 st. 2 ZPP, ovaj žalbeni sud je utvrdio da je ista donesena u postupku u kojem nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354 st. 2 ZPP, da je pravilna i zakonita u dijelu u kojem su tužbeni zahtjevi prihvaćeni za iznos od dinara 52.033 i dinara 26.682, a da je u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev prihvaćen za preostali iznos od dinara 245.318,35 i dinara 497.431,15 nepravilna, jer je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Pravilno je stajalište prvostepenog suda da se na sporni odnos među strankama primjenjuje jugoslavensko pravo i to na odnos zasnovan na brodarskom ugovoru na putovanje od 29.IV 1977. odnosno na teretnici od 23. VII 1977 ZUIPB, a na odnos zasnovan na brodarskom ugovoru na putovanje od 10.III 1978. odnosno na teretnici od 28. III 1978. ZPUP, kako je predviđeno brodarskim ugovorima na putovanje od 29.IV 1979. i 10.III 1978. koji su sklopili tužitelj prednik kao naručilac, koji je ujedno imenovan u teretnici kao osoba prema čijem nalogu je brodar dužan predati teret, i tuženog brodara.

Brodar je dužan predati teret primatelju na odredištu onako kako je navedeno u teretnici (Arg a contr iz čl. 71 st. 1 ZUIPB odnosno čl. 541 ZPUP).

U spornom slučaju brodar je prema teretnici od 24.VII 1977. primio na prijevoz ukupno 57,811.500 kg sirove nafte, a prema teretnici od 28.III 1978. količinu od 60,595.089 kg nafte, pa je bio obvezan istu količinu tereta predati primatelju na odredištu.

Prema čl. 53 st. 1. ZUIPB brodar odgovara za svako oštećenje manjak i gubitak stvari koje je primio na prijevoz, od prijema do prodaje, i za štetu nastalu zbog zakašnjenja u predaji stvari, ako ne dokaže da je oštećenje, manjak, gubitak ili zakašnjenje nastalo zbog uzroka koji se nisu mogli izbjeći pažnjom urednog brodarara. Istu odredbu sadrže i članovi 550 i 553 ZPUP.

Ako primatelj tereta ne stavi pismeni prigovor zbog oštećenja ili manjka tereta odmah pri preuzimanju, pretpostavlja se, dok primatelj ne dokaže suprotno, da mu je teret predan onako kako je naznačen u teretnici odnosno u tovarnom listu, ili ako prijevozna isprava nije izdana - onako kako je primljen na prijevoz (čl. 541 st. 1 ZPUP odnosno čl. 71 st. 1 ZUIPB).

Nije sporno među strankama da brodar neće odgovarati za manjak u granicama transportnog kala od 0,5%.

Primatelj tereta je stavio uredan i pravovremen prigovor u odnosu na teret predan na temelju teretnice od 24. VII 1977. dopisom od 9.VIII 1977 (list 10), a u odnosu na teret predan na temelju teretnice od 28.III 1978. dopisom od 2.IV. 1978. (list 13 u spisu P-515/79), pa je na tuženom brodaru teret dokaza da je na odredištu predao onu količinu nafte koju je preuzeo na prijevoz.

Suprotno stajalištu prvostepenog suda ovaj žalbeni sud smatra da iz činjeničnih utvrđenja tijekom prvostepenog postupka proizlazi da je tuženik dokazao da je na odredištu predao veću količinu od one koju je utvrdio prvostepeni sud.

Nezavisno od navoda vještaka da je "uobičajeno da se u otpremi i prijemu sirove nafte vrši obračunavanje količine na temelju mjera ustanovljenih suhozemnim rezervoarima" sve okolnosti spornog slučaja upućuju na zaključak da su za određivanje količine tereta preuzetih na prijevoz i predatih na odredištu mjerodavna isključivo brodska mjerenja tzv. "Ullage reporta".

To posebno proizlazi iz klauzule broj 9 brodarskog ugovora na vrijeme od 29.IV 1977. odnosno klauzule broj 31 ugovora od 3.III 1978, prema kojima je brodar obvezan uputiti zapovjednika da zatraži

"Ullage report" s odgovarajućim podacima o tonama tereta, te pismeno protestira krcatelju za bilo koju razliku koja se pojavi između podataka u "Ullage reportu" i količinama navedenim u teretnici, dakle ne i za razliku koja se pojavi između podataka o količinama navedenim u teretnici i mjerenjima izvršenim na obalnim tankovima.

Kod toga treba dodati da iz tzv. "Empty certificate" koje su potpisali predstavnik primatelja i tuženog broдача proizlazi da je na brodu preostala količina taloga koja je uključena u dopuštenu granicu transportnog kala od 0,5% (certifikat od 9.VIII 1977) odnosno da su brodski tankovi prazni (certifikat od 2.IV 1978).

Upravo postupak broдача koji je propustio da stavi krcatelju pismeni prigovor na razliku u količinama navedenim u "Ullage reportu" u luci ukrcaja i u teretnici čini broдача odgovornim da tužitelju naknadi štetu koja predstavlja protuvrijednost od 29.753 kg sirove nafte u iznosu od dinara 52.033 (obračun izvršen na bazi inače nespornih podataka iz računa inodobavljača priloženog uz tužbu 1 kg = 0,09549 USA \$ x 19,2645 dinara) odnosno protuvrijednost od 14.246 kg sirove nafte uključivo i vozarinu plaćenu za tu količinu tereta u iznosu od dinara 26.862 (obračun izvršen na temelju nespornih podataka u računu inodobavljača 1 kg=USA \$ 0,10051098 x 18,32 dinara a vozarina 1 kg = 0.04425961 dinara).

Naime, prema podacima u teretnici od 24.VII 1977. tuženik je potvrdio da je primio na prijevoz ukupno 57.811.500 kg, premda iz "Ullage reporta" proizlazi količina od 57.781.747 kg, dakle, 29.753 kg manje, a prema podacima teretnice od 28.III 1978. potvrdio da je primio na prijevoz 60.593.099 kg, dok iz "Ullage reporta" proizlazi da je predana količina od 60,580.813 kg, dakle 15.214 kg manje.

Kod takvog stanja stvari tuženi brodar je odgovoran da tužitelju naknadi štetu u protuvrijednosti tog manjka jer se uobičajeni transportni kalo od 0,5% uzima u obzir samo u odnosu na količinu tereta koju je brodar stvarno preuzeo na prijevoz a ne na veću količinu koja je navedena u teretnici i kojoj brodar nije prigovorio.

Sudeći da iz "Ullage reporta" na odredištu proizlazi da je predano manje po teretnici od 24.VII 1977. ukupno 198.810 kg, što je u granicama transportnog kala od 0,5%, to tuženik u osnovi nije odgovoran da tužitelju naknadi protuvrijednost preostalog manjka.

Iz "Ullage reporta" sačinjenog na odredištu za teret koji je preuzet na prijevoz prema teretnici od 28.III 1978. proizlazi da je predano manje 19.214 kg što je također u granicama transportnog kala od 0,5% pa tuženik nije odgovoran da tužitelju naknadi protuvrijednost manjka koji prelazi količinu od 14.246 kg.

Cijeneći da u odnosu na dio prihvaćenih tužbenih zahtjeva od dinara 52.033 i dinara 26862 nisu ostvareni žalbeni razlozi kao ni razlozi na koje ovaj drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti, valjalo je u tom dijelu na temelju čl.368 ZPP žalbu tuženika odbiti kao neosnovanu i potvrditi presudu prvostepenog suda a u preostalom dijelu u kojem je ostvaren žalbeni razlog pogrešne primjene materijalnog prava na temelju čl.373. toč.4 ZPP žalbu tuženika uvažiti, prvostepenu presudu preinačiti i tužitelja odbiti s tim dijelom tužbenog zahtjeva.

Odluka o parničnim troškovima temelji se na odredbi čl.166 st 2 u vezi s čl. 154 st. 2 ZPP. Tužitelju je trošak odmjerena iznos s kojim je uspio u parnici i to za takse na tužbu dinara 660 i 391, te taksu na presudu u iznosu od dinara 861 odnosno ukupno dinara 1.912. Tuženiku je trošak odmjerena za taksu na odgovor na tužbu u iznosu od din 736 i 2.00 te na žalbu u iznosu od dinara 10.406 i za pristup na četiri ročišta dinara 3.560 (dnevnicu i putni trošak jer su ti troškovi niži od troškova koje bi tuženik imao da ga je na ročištima zastupao punomoćnik - odvjetnik sa sjedištem pisarnice u Splitu) odnosno ukupno dinara 16.702. Nakon prijemoja troškova tužitelj je dužan naknaditi tuženiku iznos od dinara 14.890.

mr Pave Dević,
sudac Višeg privrednog suda Hrvatske

SUMMARY

Decision of the Higher Commercial Court of Croatia,
November 11, 1985, No Pž-844/85

This decision dealt with the problem whether the carrier is liable for shortage of goods (crude oil) as the result of the difference between the quantity stated in the bill of lading and the measurements in shore tanks.

Since the time charter provided the obligation of the carrier to instruct the master to obtain an "ullage report" at the port of loading and protest to the shipper any difference between the quantity stated in the bill of lading and the "ullage report" the court considered the measurements in shore tanks irrelevant. The court decision took as relevant the quantities of goods stated in the "ullage report" made at the port of loading and the port of discharge as the master did not protest any difference between the quantities inserted in the "ullage report" at the port of loading and those in the bill of lading.